

Täysistunto

Tiistai 3.3.2026 klo 14.00—19.47

8. Hallituksen esitys eduskunnalle varmuusvankeutta ja elinkautisvankien vapauttamismenet- telyn muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 14/2026 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Tässä vaiheessa keskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei ehditä käydä loppuun asti, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Meri, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.04 **Oikeusministeri Leena Meri** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelman mukaan hallitus etsii välittömästi ratkaisuja, joilla varmistetaan, että yhteiskunnalle ja muiden turvallisuudelle vaarallisimmat vangit eivät vapaudu. Hallitusohjelmakirjauksessa todettiin, että otetaan käyttöön varmuusvankeus, minkä lisäksi väkivaltariskin arviointia kehitetään ja sen merkitystä osana vangen vapauttamisharkintaa vahvistetaan olennaisesti.

Tässä käsillä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan, että Suomessa otetaan käyttöön varmuusvankeus. Tarkoituksena on, että kaikkein vaarallisimpien vankien kohdalla vankeutta voidaan jatkaa niin pitkään kuin heidän arvioidaan edelleen olevan vaarallisia. Tällainen mahdollisuus sisältyy muun muassa Norjan ja Tanskan oikeusjärjestelmiin. Myös Ruotsin hallitus on vastikään antanut esityksen varmuusvankeuden käyttöönotosta.

Suomessa luovuttiin vuonna 2006 niin sanotusta pakkolaitosjärjestelmästä, joka mahdollisti vaarallisten rikostentekijöiden eristämisen määrättömän pituiseksi ajaksi. Tämän lainsäädännön seuraajana tuli rangaistusjärjestelmämme, ja siihen sisältyy nykyinen yhdistelmä-rangaistus, joka on tarkoitettu vaarallisille rikoksenuusijoille. Yhdistelmä-rangaistukseen tuomittu joutuu suorittamaan koko tuomitun rangaistuksen vankilassa niin sanotusti päivästä päivään ilman mahdollisuutta ehdonalaiseen vapautumiseen, ja lisäksi tuomittu on tämän jälkeen vuoden sähköisessä valvonnassa. Yhdistelmä-rangaistukseen tuomitut kuitenkin vapautuvat aina, kun tuomittu rangaistus on istuttu loppuun riippumatta siitä, arvioidaanko heidän edelleen olevan vaaraksi muulle yhteiskunnalle.

Annetulla esityksellä on tarkoitus paikata tätä epäkohtaa ja aukkoa. Esityksessä ehdotetaan ensinnäkin yhdistelmä-rangaistusta koskevaa säännöstä muutettavaksi siten, että rikoksenuusijoiden lisäksi myös ensikertalainen voitaisiin tuomita yhdistelmä-rangaistukseen, jos teko on poikkeuksellisen vakava. Varmuusvankeuteen määrittäminen olisi puoles-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2026 vp

taan mahdollista, jos yhdistelmärangaistuksen vankeusajan loppuvaiheessa arvioitaisiin edelleen, että on olemassa ilmeinen vaara siitä, että tuomittu vapauduttuaan syyllistyisi uuteen vakavaan henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvaan rikokseen. Tällöin Rikosseuraamuslaitos tekisi asiasta aloitteen syyttäjälle, joka puolestaan hakisi varmuusvankeuden määräämistä Helsingin hovioikeudelta. Ennen päätöstä varmuusvankeuteen määräämisestä tuomitulle tehtäisiin oikeuspsykiatrinen väkivaltariskiarviointi, josta Terveyden ja hyvinvoinnin laitos antaisi myös oman lausuntonsa.

Varmuusvankeus vastaisi käytännössä tavanomaisen vankeusrangaistuksen suorittamista, ja sitä voitaisiin tarvittaessa jatkaa vaikka henkilön koko loppuelämän ajan, jos ilmeinen vaara vakavan rikoksen uusimisesta olisi edelleen olemassa. Tavoitteena on kuitenkin pyrkiä vankeuden aikana järjestämään kuntouttavia toimia, joilla henkilön uusimisriskiä saataisiin vähennettyä.

Varmuusvankeuteen määrätty voisi hakea Helsingin hovioikeudelta vapauttamista aina vuoden kuluttua edellisestä päätöksestä. Vapauttamismenettely vastaisi siten pitkälle nykyistä elinkautisvankien vapauttamismenettelyä.

Toiseksi hallitusohjelman mukaisesti esitykseen sisältyy myös muutosehdotuksia elinkautisvankien vapauttamismenettelyyn. Muutosten tavoitteena on lisätä olennaisesti väkivaltariskin arvioinnin merkitystä osana elinkautisvankien vapauttamisharkintaa. Rikoslakiin kirjattaisiin selkeästi, että elinkautisvankia ei voida vapauttaa, jos on olemassa ilmeinen vaara siitä, että tuomittu vapauduttuaan syyllistyy uuteen vakavaan henkeen, terveyttä tai vapautta loukkaavaan rikokseen. Tämä kirjaus yhdessä varmuusvankeuden käyttöönoton kanssa turvaisi sitä hallituksen tavoitetta, että muiden turvallisuudelle vaarallisimmat vangit eivät vapaudu.

Kyse on erittäin tärkeästä esityksestä. Varmuusvankeuden käyttöönotto ja elinkautisvankien vapauttamisharkintaperusteisiin tehtävä muutos parantaisivat viranomaisten mahdollisuuksia ehkäistä vakavaa uusintarikollisuutta tilanteissa, joissa on tiedossa vangin ilmeinen riski syyllistyä vapauduttuaan uuteen vakavaan rikokseen. Ehdotettujen säännösten voidaan arvioida vahvistavan rikosoikeudellista seuraamusjärjestelmää kohtaan koettua luottamusta, sillä voimassa oleva lainsäädäntö on herättänyt usein kritiikkiä erityisesti sellaisten tapausten yhteydessä, joissa toistuvasti vakaviin rikoksiin syyllistyneet rikosten tekijät ovat vapautuneet ja pian vapautumisensa jälkeen syyllistyneet jälleen kerran uuteen vakavaan rikokseen.

Ehdotettu sääntely parantaisi vakavien henkeen, terveyteen ja vapauteen kohdistuvien rikosten uhriksi joutuvien henkilöiden asemaa, sillä tällaiset rikokset aiheuttavat suuria inhimillisiä kärsimyksiä erityisesti uhreille ja heidän läheisilleen mutta toki myös laajemmin yhteiskunnassa.

Esitys on linjassa muiden Pohjoismaiden rikosoikeudellisten näkemysten kanssa. Siinä on otettu huomioon kattavasti Suomea sitovat ihmisoikeusvelvoitteet ja käyty läpi esimerkiksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käytäntöä, jossa on korostettu valtion positiivista toimintavelvoitetta yksilön hengen ja fyysisen koskemattomuuden turvaamiseksi. Esityksessä on huomioitu myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen asettamat reunaehdot varmuusvankeuden kaltaisen seuraamuksen käytölle.

Muutosten arvioidaan lisäävän pidemmällä aikavälillä vähäisessä määrin päivittäistä vankilukua arviolta 4–12 vangilla. Esityksessä on huomioitu tästä aiheutuvat lisäkustannukset Rikosseuraamuslaitokselle, Vankiterveydenhuollon yksikölle, Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle, Syyttäjälaitokselle ja tuomioistuimille. Kustannusvaikutuksessa on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2026 vp

huomioitu se, että kyseessä on erityisen haastava vankiryhmä, joka edellyttää muun muassa keskimääräistä tiukempaa valvontaa ja säännöllistä uusimisriskitason arviointia.

Esitettyjen lakimuutosten ehdotetaan tulevan voimaan vuoden 2027 alusta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten mennään puhujalistan. Edustaja Strandman. — Tosiaan 45 minuuttia käytetään kaiken kaikkiaan tähän. — Olkaa hyvä, edustaja Strandman.

16.11 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Kunnioitettu ministeri! Suomeen saadaan vihdoinkin todellinen elinkautinen kaikkein vaarallisimmille rikollisille. Tämä on välttämätön korjaus liialliseen sinisilmäisyyteen rikospolitiikassa. Rangaistukset eivät ole vastanneet rikosten vakavuutta, ja Suomen tuomiot ovat monien vakavimpien rikosten kohdalla olleet liian leppisiä. Nykyisin elinkautinen tarkoittaa Suomessa usein 14–15:tä vuotta. Se merkitsee, että nuorena murhan tehnyt voi vapautua vielä suhteellisen nuorena. Pahimmillaan hän ehtii syyllistyä uusiin vakaviin rikoksiin vapautumisensa jälkeen. Olemme nähneet, mitä tapahtuu, kun vaarallisia vankeja päästetään lomille tai ehdonalaiseen: uusintarikollisuus voi alkaa välittömästi.

Arvoisa rouva puhemies! Vankiaineuksen profiili Suomessa on selvästi koventunut. Yhä useampi vanki on taustaltaan moniongelmainen, väkivaltainen ja uusintarikollisuuteen taipuvainen. Osa vangeista kuntoutuu ja palaa yhteiskuntaan. Pieni joukko ei kuntoudu. Juuri tämän kaikkein vaarallisimman ryhmän kohdalla järjestelmän on oltava ehdoton. Siksi otamme käyttöön varmuusvankeuden. Jos yhdistelmärankaistuksen loppuvaiheessa arvioidaan, että vapautuva vanki on edelleen ilmeinen vaara toisten hengelle, terveydelle ja vapaudelle, vankeutta voidaan jatkaa tuomioistuimen päätöksellä. Vapautta ei myönnetä, jos riski on todellinen. Vaarallisimmille ei anneta vapautta niin kauan kuin uhka on olemassa.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä ei ole kansainvälisesti poikkeuksellinen ratkaisu. Vastaavanlaisia järjestelmiä on käytössä esimerkiksi Saksassa, Norjassa ja Tanskassa. Kyse on siis arvovalinnasta, asetammeko etusijalle rikollisen vai mahdollisen uhrin. Meidän vastauksemme on selvä: yhteiskunnan ensimmäinen velvollisuus on suojella lainkuuliaisia kansalaisia. Vaaralliset vangit kuuluvat kiven sisään, eivät kaduille kävelemään. Maamme turvallisuus paranee tämän tärkeän esityksen johdosta. Tämä esitys on ollut perussuomalaisten tavoite, ja nyt se toteutetaan. Suuri kiitos oikeusministeri Leena Merelle hyvästä työstä Suomen turvallisuuden eteen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen.

16.14 Mira Nieminen ps: Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa ministeri! Meillä on tänään käsittelyssä erittäin odotettu hallituksen esitys, kuten tässä esittelyssä jo tulikin hyvin esille. Kyse on varmuusvankeudesta, joka on perussuomalaisille ollut hyvin tärkeä tavoite, ja sellainen on nyt saatu tänne saliin tosiaan oikeusministeri Meren johdolla. Kiitos tästä esittelystä ja tosiaan koko asian avaamisesta perusteluineen.

Arvoisa puhemies! Nyt puhumme kaikkein vaarallisimmista rikoksentehtävistä, henkilöistä, jotka ovat syyllistyneet vakaviin rikoksiin usein toistuvasti ja joiden kohdalla asiantuntija-arviot osoittavat, että riski uusille vakaville rikoksille on todellinen. Siksi tämän esityksen lähtökohta on yksinkertainen: on yhteiskunnan tärkein tehtävä suojella ihmisiä, jotka elävät lain mukaan. Varmuusvankeus ei ole myöskään lisärangaistus. Se ei ole mi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2026 vp

tenkään mielivaltainen keino puuttua vapauteen. Se on turvaamistoimi tilanteissa, joissa vapauttaminen aiheuttaisi vakavan uhan muille ihmisille. Me suojelemme heidän oikeushyvänsä tällä esityksellä.

Arvoisa rouva puhemies! Kansalaisten oikeustaju ei ymmärrä sitä, että vaarallinen henkilö vapautetaan vain siksi, että tuomio on suoritettu loppuun, vaikka kaikki tietävät, että riski uusille vakaville rikoksille on edelleen olemassa — siis yhteiskunnalle vaarallinen henkilö päästetään vapauteen, vaikka on odotettavissa uusia rikoksia. Ihmiset kysyvät silloin aivan aiheellisesti, miksi sivullisten ja mahdollisten uusien uhrien pitää kantaa tämä riski, jos meillä on mahdollisuus ehkäistä tätä.

Miksi kenenkään pitäisi tulla uudelleen raiskatuksi, pahoinpidellyksi tai tapetuksi? Tähän kysymykseen tämä esitys vastaa. Se kertoo siitä, että yhteiskunta ottaa vastuun. Yleisen turvallisuuden näkökulmasta varmuusvankeus on välttämätön keino. On tosiasia, että pieni joukko rikoksentekejiä vastaa suuresta osasta vakavaa väkivaltarikollisuutta. Kun nämä henkilöt pidetään eristettyinä silloin, kun vaara on suurin, estetään konkreettisesti uusia rikoksia ja uhreja. Tämä luo turvallisuutta ja luottamusta oikeudelliseen järjestelmään. Sen varassa eläminen, että toivotaan, toivotaan, on nyt nähty. Turvallisuus syntyy päätöksistä, jotka perustuvat todellisuuteen sekä korjaavat puutteita.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys liittyy myös osaltaan uusintarikollisuuden torjuntaan. Se katkaisee rikoskierteen silloin, kun mikään muu toimenpide ei ole riittänyt. Samalla annamme painavan viestin yhteiskunnan tahtotilasta, missä vakavalla ja toistuvalla rikollisuudella on seurauksensa. Yhteiskunta ei ole voimaton eikä sinisilmäinen asiassa.

On myös tärkeää todeta, että varmuusvankeus ei ole automaattinen eikä pysyvä ratkaisu. Vapautumista arvioidaan jatkuvasti, mutta vapautuminen tapahtuu vain silloin, kun se on aidosti turvallista.

Tämä lakiesitys on osa välttämätöntä kriminaalipolitiikan linjan terävöittämistä. Liian pitkään painopiste on ollut tekijässä. Nyt katse siirtyy perustellusti uhrien ja tavallisten kansalaisten turvallisuuteen. Oikeusvaltiossa vapaus ja vastuu kuuluvat yhteen, ja kaikilla on tämä valinnan mahdollisuus. On minusta tärkeintä, että kaikkein vaarallisimmissa tilanteissa yhteinen turvallisuus menee yksilönvapauden edelle.

Lopuksi, arvoisa rouva puhemies: Tämä hallituksen esitys on perusteltu, oikeasuhtainen ja tarpeellinen. Se vastaa kansalaisten oikeustajuun, vahvistaa yleistä turvallisuutta ja vähentää vakavan uusintarikollisuuden riskiä. Siksi tämä lakiesitys on hyvin kannatettava. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Garedeu.

16.18 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Vuonna 1995 porvoolainen mies murhasi vaimonsa ja yritti samalla tappaa kaksi muuta henkilöä. Mies sai elinkautisen tuomion, jonka jälkeen pääsi koevapauteen. Vain puoli vuotta vapautumisensa jälkeen mies ampui kylmäverisesti kolme ihmistä kuoliaaksi pikaruokaravintolan autokaistalla. Tämä ei voi jatkua näin — eikä jatkukaan, kun perussuomalaiset ovat hallituksessa. Vihdoin saadaan vaaralliset vangit pysyvästi lukkojen taakse: elinkautinen voi jatkossa olla aidosti elinkautinen.

Perussuomalainen oikeusministeri Leena Meri on tehnyt äärimmäisen hienoa työtä rikoslain uudistusten parissa. Monta todella isoa uudistusta on jo viety tällä kaudella maaliin aina naisten sukuelinten silpomisen kriminalisoinnista jengi- ja aserikosten rangaistusten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2026 vp

kiristämiseen. Nyt eduskuntaan on saatu tämä varmuusvankeutta koskeva esitys, mikä on jälleen yksi lisäkeino suomalaisen yhteiskunnan turvallisuuden lisäämiseksi.

Nyt siis esitetään, että muiden hengen, terveyden tai vapauden suojelemiseksi Suomessa otettaisiin käyttöön varmuusvankeus. Tämä koskisi sellaisia rikollisia, joiden kohdalla on ilmeinen riski sille, että henkilö syyllistyisi vapautumisensa jälkeen uuteen henkeä, terveyttä tai vapautta loukkaavaan rikokseen.

Ihmisellä, joka kykenee esimerkiksi murhaamaan toisen ihmisen, on usein päihderiippuvuutta ja psyykkisiä ongelmia. Hallituksen esityksen mukaan vakavan rikoksen uusineista rikoksentehtävistä 93,7 prosentilla oli persoonallisuushäiriö. Persoonallisuushäiriö ei kuitenkaan ole mahdollistanut pakkohoitoon määräämistä, minkä vuoksi heidät on pakko vapauttaa takaisin yhteiskuntaan vankeusrangaistuksen päättymisen jälkeen. Tyypillisesti elinkautisen pituus on nykyään 14,8 vuotta. Tuona aikana, tai sen paremmin minään muunakaan aikana, persoonallisuushäiriö ei katoa mihinkään. Sen vuoksi todennäköisyys vakavien rikosten uusimiselle on ilmeinen ja varmuusvankeus ainoa keino suojella muita ihmisiä tällaisilta henkilöiltä. Varmuusvankeuteen sisältyisi myös kuntoutusta, joka voi osalle vangeista mahdollistaa vapautumisen jossain vaiheessa elämää, sitten kun se katsotaan riittävän turvalliseksi ratkaisuksi.

Arvoisa puhemies! Turvallisuus on kaiken hyvinvoinnin perusta. Tässä ollaan siis täsmälleen oikealla linjalla, kun rikoslakia kiristetään ja rangaistuksia tiukennetaan sen varmistamiseksi, että kaduillamme voisi jatkossa kävellä entistäkin turvallisemmin. Jatkossa siis sarjamurhaajat ja muut vaaralliset rikolliset saavat pysyä telkien takana, mihin he kuuluvatkin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vornanen poissa. — Edustaja Viitala.

16.22 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Kun yhteiskunnan turvallisuutta uhkaa henkilö, jonka väkivaltainen käyttäytyminen toistuu ja jonka kohdalla uusi rikos on aidosti todennäköinen, niin on täysin selvää, että lainsäätäjällä on silloin oltava keinot puuttua siihen asiaan. Tunnistan oikein hyvin hallituksen esittämien lakimuutosten tarpeellisuuden.

Samalla on kuitenkin huomioitava, että varmuusvankeus merkitsee poikkeuksellista askelta suomalaisen rikosoikeuden kannalta. Se siirtää painopistettä menneestä teosta tulevaisuuden arvioon, ja siinä kohdin oikeusvaltio joutuu aikamoiseen testiin.

On myös muistettava käytännön todellisuus: tuomioistuinten ja Rikosseuraamuslaitoksen toimivat resurssit, jotka ovat jo tällä hetkellä kovin koetuksella. On pitkiä käsittelyaikoja, ja se tuo painetta käsittelyprosesseihin. Jos tehtäviä ja arviointeja lisätään, niin samalla pitää turvata riittävät voimavarat, jotta näitä arvioita voidaan tehdä. Myöskin lainsäädännön asiassa on oltava täsmällisyyttä ja suhteellisuutta, ja sen on perustuttava säännölliseen ja todelliseen uudelleentarkkailuun. Eli tämä on varmasti käytännön tasolla kohtuullisen haastava, vaikka nimenomaan tuossa alussa totesin, että tarpeellinen tämä on. Mutta haluan tuoda esiin sen, että niitä haasteitakin varmasti siinä tulee olemaan.

Turvallisuus ja oikeusvaltio eivät ole toistensa vaihtoehtoja, vaan kyllä ne ovat toistensa edellytyksiä. Sillä tavalla ehkä myös tämä lauseke tukee ajatusta, että tällaiselle tarvetta on. Yhteiskuntaa ei suojella kestäväällä tavalla, jos suojelun nimissä horjutamme niitä periaatteita, joiden mukaan oikeudenmukaisuus rakentuu. Eli tällaista näkökantaa tässä on ihan hyvä tuoda mukaan. Kyllä se on ihan totta, että meidän tehtävämme on huolehtia siitä, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2026 vp

kansalaisten turvallisuus vahvistuu. Se on ihan hyvä ja ainut periaate, mikä meillä tässä pitää olla, kuitenkin sillä tavalla, että niitä perusoikeuksia pyritään kunnioittamaan.

Tähän vielä lopuksi kuitenkin se ydinasia, mikä tähän problematiikkaan liittyy, ja se, ettei meidän tarvitsisi näihin käsittelyihin päätyä, on se, että uusintarikollisuuden mahdollisuuksia on kuntouttavalla toiminnalla pyrittävä kitkemään pois. Se ongelma skaalautuu muutenkin, jos meillä vapautuu vankeja, joilla on alttiutta uusia rikoksia. Niin kuin hyvin tiedetään, uusintarikollisuus on kuitenkin aika isolla prosentilla sellainen, että sitä tapahtuu, niin myös tähän kuntouttavaan puoleen pitäisi panoksia laittaa. Se on mielestäni tässä keskustelussa myös hyvä ottaa esille. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Keto-Huovinen.

16.25 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa rouva puhemies, ministeri! Mies kuristi naisen hengiltä, joutui tästä vankilaan. Vapauduttuaan hän yritti kuristaa kolme naista, jotka kuitenkin onneksi selvisivät. Mies tuomittiin näistä teoista kuudeksi vuodeksi vankeuteen, jota hovioikeus alensi. Vapauduttuaan mies syyllistyi törkeään raiskaukseen, josta seurasi neljän vuoden vankeusrangaistus. Vapaus koitti jälleen tuomion suorittamisen jälkeen, ja vain kaksi vuotta vapautumisen jälkeen hän murhasi jälleen naisen.

Jos rikollinen on vaarallinen ja uusimisriski on korkea, häntä ei tule päästää vapauteen vaanimaan seuraavaa uhriaan. Siksi Orpon hallitus tuo eduskunnan käsiteltäväksi tärkeän esityksen, jonka tavoitteena on vahvistaa suomalaisten turvallisuutta. Esityksessä on kyse siitä, että kaikkein vaarallisimpien rikollisten vapautuminen voidaan estää niin kauan kuin heidän arvioidaan olevan vakava uhka toisen hengelle ja terveydelle.

Yhteiskunnan turvallisuuden kannalta erityisen ongelmallisen ryhmän muodostavat ne elinkautis- ja muut vakavista rikoksista tuomitut vangit, joiden uusimisriski on korkea mutta joiden kohdalla nykyiset keinot eivät vain riitä. Heitä ei voida pitää vankilassa ilman laillista perustetta, mutta toisaalta tahdosta riippumattoman psykiatrisen hoidon kriteerit eivät aina täyty. Asiantuntijoiden keskuudessa vallitsee käsitys hyvin pienestä ryhmästä ihmisiä, joita ei tulisi koskaan päästää pois vankilasta. Arviot liikkuvat noin 10 ja 20 henkilön välillä. Kyse ei siis ole laajasta joukosta vaan erittäin rajatusta mutta sitäkin vaarallisemmasta ryhmästä.

Arvoisa rouva puhemies! Useissa Pohjoismaissa tähän on jo vastattu. Norjassa on käytössä varmuusvankeus, joka voidaan tuomita vakavasta rikoksesta, jos rikoksen uusimisen arvioidaan olevan todennäköistä. Tuomioistuin määrää vähimmäis- ja enimmäisajan, ja enimmäisaikaa voidaan syyttäjän vaatimuksesta jatkaa viiden vuoden välein. Käytännössä tuomittu voidaan pitää vangittuna koko loppuelämänsä, mikäli tämä vaara ei poistu. Tanska puolestaan soveltaa mallia, jossa varmuusvankeus tuomitaan viideksi vuodeksi kerrallaan ja jatkamisen tarve arvioidaan säännöllisesti tuomioistuimessa. Mielentilatutkimus edeltää aina päätöstä. On erinomaista, että Orpon hallitus esittää nyt vastaavan sääntelyn tuomista Suomeen.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä Suomessa otettaisiin käyttöön varmuusvankeus tilanteisiin, joissa yhdistelmärankaistukseen tuomitun henkilön arvioidaan edelleen muodostavan ilmeisen vaaran syyllistyä uuteen vakavaan henkeä, terveyttä tai vapautta loukkaavaan rikokseen. Kyse ei ole automaattisesta lisärangaistuksesta vaan tuomioistuimen huolelliseen kokonaisharkintaan perustuvasta päätöksestä, jonka edellytyksenä on ajantasainen väkivaltariski-arvio. Menettely olisi oikeusturvan kannalta selkeä ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2026 vp

tarkkarajainen. Aloitteen varmuusvankeuteen määrittämisestä tekisi Rikosseuraamuslaitos yhdistelmärankaistuksen loppuvaiheessa. Syyttäjä hakisi sen määrittämistä, ja asiasta päättäisi Helsingin hovioikeus. Ratkaisun perustaksi olisi hankittava asiantuntija-arvio tuomitun riskistä syyllistyä uuteen vakavaan rikokseen.

Varmuusvankeus ei myöskään ole toivoton tila. Jos edellytykset sen jatkamiselle eivät enää täyty, henkilö voisi vapautua ehdonalaiseen hovioikeuden päätöksellä. Vapautumista edeltäisi riskiarvio, ja ehdonalaisessa vapaudessa olisi kolmen vuoden koeaika sekä valvonta. Näin turvataan sekä yhteiskunnan suoja että mahdollisuus vapautumiseen silloin, kun vaara on aidosti poistunut.

Tässä samassa yhteydessä täsmennetään myös elinkautisvankien vapauttamisharkintaa. Jatkossa vankia ei voitaisi päästää ehdonalaiseen vapauteen, jos on ilmeinen vaara, että hän syyllistyy uuteen vakavaan rikokseen. Oikeuspsykiatrinen väkivaltariskiarvio nostetaan nimenomaisesti osaksi rikoslain mukaista harkintaa, ja tämä lisää avoimuutta ja johdonmukaisuutta tähän päätöksentekoon.

Arvoisa rouva puhemies! Oikeusvaltiossa ketään ei voida pitää vangittuna ilman laissa säädettyä perustetta. Oikeusvaltioon kuuluu myös velvollisuus tämän ohella suojella kansalaisia ilmeiseltä ja vakavalta uhalta. On selvää, että vakavista seksuaali-, väkivalta- tai terrorismirikoksista ehdottomaan vankeuteen tuomitujen henkilöiden, joiden riski syyllistyä uudelleen vakavaan rikokseen on korkea, ei tule vapautua yhteiskuntaan vain siksi, että alkuperäinen rangaistus on suoritettu. Ensijainen velvollisuutemme on suojella suomalaisia, ja tätä myös ihmiset meiltä odottavat.

Kiitos hallitukselle ja oikeusministeri Merelle tämän tärkeän esityksen tuomisesta eduskuntaan. Jo vuonna 2022 laadimme edustajakollega Marko Kilven kanssa samansisältöisen lakialoitteen, jonka allekirjoittivat tuolloin useat tässä salissa olevat edustajat. Tämä kertoo mielestäni siitä, että tarve tälle uudistukselle on tunnistettu yli puoluerajojen jo aiemmin, ja on todella hienoa, että tämä asia nyt etenee. Tällä esityksellä me vahvistamme suomalaisten turvallisuutta, tuomme lainsäädäntömme pohjoismaiselle tasolle ja osoitamme, että asetamme viattomien ihmisten oikeuden turvallisuuteen etusijalle. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ronkainen. — Tuossa noin 16.45 annan vielä ministerille puheenvuoron, jos haluaa käyttää.

16.31 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Suomen rikosoikeusjärjestelmä perustuu ajatukseen, että rangaistus on seuraus tehdystä teosta, mutta kaikkein vakavimmissa rikoksissa kysymys ei ole vain menneestä vaan myös tulevasta. Jos on ilmeinen vaara siitä, että henkilö vapautuessaan syyllistyy uuteen vakavaan henkeä, terveyttä tai vapautta loukkaavaan rikokseen, yhteiskunnan on kyettävä reagoimaan siihen ennakoivasti.

Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys koskee varmuusvankeuden käyttöönottoa sekä elinkautisvankien vapauttamismenettelyn muuttamista. Kiitos teille, ministeri Meri, tämän esityksen valmistelusta. Viimeinkin saimme sen käsittelyyn. Esityksen ydin on yksinkertainen. Kaikkein vaarallisimpien rikoksentekijöiden kohdalla vankeutta voidaan jatkaa niin kauan kuin ilmeinen vaara uusista vakavista rikoksista on olemassa.

Arvoisa puhemies! Suomessa elinkautisesta vankeudesta voi nykyisin hakea vapautumista, kun vankeutta on suoritettu 12 vuotta. Käytännössä vapautuminen tapahtuu usein noin 14—15 vuoden kohdalla. Suurimmassa osassa tapauksista tämä on riittävä, ja vapautuneet eivät syyllisty uusiin henkirikoksiin. Ongelma koskee sitä pientä joukkoa, jonka

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2026 vp

kohdalla väkivallan riski ei ole satunnainen vaan toistuva ja poikkeuksellisen korkea. Kyse on henkilöistä, jotka ovat syyllistyneet äärimmäisen vakaviin tekoihin ja joiden kohdalla asiantuntija-arviot osoittavat edelleen merkittävää vaaraa toisten hengelle, terveydelle tai vapaudelle. Nykyjärjestelmässä vapauttamisen kynnys ei ole riittävän selkeästi sidottu tähän vaarallisuusarvioon.

Yksi nykyjärjestelmän keino puuttua kaikkein vakavimpiin rikoksiin on ollut niin sanottu yhdistelmärangeistus. Se tarkoittaa pitkää ehdotonta vankeutta, jota seuraa vuoden mittainen valvonta-aika vapautumisen jälkeen. Yhdistelmärangeistus on tarkoitettu vakaviin henkeen, terveyteen ja vapauteen kohdistuviin rikoksiin, ja sen tuomitsemiseen on edellytetty muun muassa aiempaa vakavaa rikollisuutta sekä arviota tekijän erityisestä vaarallisuudesta. Käytännössä tämä on merkinnyt sitä, että järjestelmä reagoi vasta, kun vakavia rikoksia on jo takana useampia. Esityksessä yhdistelmärangeistuksen soveltamisalaa laajennetaan siten, ettei aiempi rikollisuus ole enää välttämätön edellytys. Näin kaikkein vakavimmissa yksittäisissä teoissa voidaan jo ensimmäisen tuomion yhteydessä arvioida, onko kyse henkilöstä, jonka vaarallisuus edellyttää tiukempaa seuraamusjärjestelmää.

Arvoisa puhemies! Merkittävin muutos on varmuusvankeuden käyttöönotto. Varmuusvankeus tarkoittaa sitä, että yhdistelmärangeistuksen vankeusajan loppuvaiheessa tuomioistuimien voi päättää vankeuden jatkamisesta, jos arvio osoittaa ilmeisen vaaran uusista vakavista rikoksista. Kyse ei ole automaattisesti lisärangaistuksesta vaan tuomioistuimen harkintaan perustuvasta päätöksestä, joka nojaa asiantuntija-arvioihin ja laissa säädettyihin edellytyksiin. Vaarallisuutta arvioidaan säännöllisesti, ja vapautuminen on mahdollista heti, kun ilmeistä vaaraa ei enää katsota olevan. Samalla elinkautisvankien vapauttamismenettelyä täsmennetään. Jatkossa laissa selkeytetään, ettei vapauttaminen ole mahdollista, jos arvio osoittaa ilmeisen vaaran uusista vakavista rikoksista. Väkivalta-arvion merkitys korostuu, ja turvallisuusnäkökulma sidotaan entistä selvemäksi osaksi vapauttamispäätöstä.

Kyse ei ole poikkeuksellisesta ratkaisusta eurooppalaisessa vertailussa. Useissa maissa on käytössä järjestelmiä, joissa kaikkein vaarallisimpien rikoksenteekijöiden vankeutta voidaan jatkaa vaarallisuusarvion perusteella. Suomessa vastaava mekanismi on tähän asti puuttunut. Kysymys on viime kädessä siitä, miten yhteiskunta suhtautuu ilmeiseen ja vakavaan riskiin uusista rikoksista. Rikosoikeus ei ole vain seuraamusjärjestelmä menneestä teosta vaan myös väline suojata henkeä, terveyttä ja vapautta. Kun arvio osoittaa, että vaara on olemassa, sen sivuuttaminen ei ole vastuullista. Tämä esitys rakentaa järjestelmän, jossa kaikkein vaarallisimpien rikollisten kohdalla yhteiskunnan suoja toteutuu johdonmukaisesti, oikeudellisesti, hallitusti. Kannatan lämpimästi tätä hallituksen esitystä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu. — Toisiaan 16.45 siirrymme seuraavaan asiaan. Ministeri saa vielä käyttää puheenvuoron.

16.37 Pekka Aittakumpu ps: Arvoisa rouva puhemies! Tätäkin hallituksen esitystä lukiessa tulee ajatus, että näinhän tämän olisi pitänyt aina olla. Jatkossa esimerkiksi murhan tai terrori-iskun tekijä ei vapaudu vankilasta, jos ammattilainen arvioi hänen edelleen olevan vaarallinen ympäristölleen. Moni onkin kysynyt, miksi Suomessa ei ole todellista elinkautista vankeusrangaistusta, etenkin kun on ollut kyse sellaisista tapauksista, joissa on puhuttu erityisen vaarallisista rikoksenuusijoista — miksi tällaiset ihmiset päästetään aina uudelleen vapauteen, vaikka on näyttänyt aivan selvältä, että he syyllistyvät vakaviin rikoksiin?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2026 vp

Toki aina tällaista ei voi tietää, mutta näitä selviä tapauksia on ollut. Esimerkiksi rikosoikeuden emeritaprofessori Terttu Utriainen sanoi vuonna 23, että ”systeemi on aivan idioottimainen, jos joku pääsee tappamaan monta kertaa”. Hän jatkoi: ”Nykyinen käytäntö toimii niin sanottujen kertamurhaajien kohdalla, mutta järjestelmämme ei tunnista sitä pientä porukkaa, joka ennen pantiin pakkolaitoksiin. Aina vaan uudelleen he vapautuvat. Sitten vain levitellään käsiä ja sanotaan, että meillä nyt on tällainen systeemi ja riskit ovat ole-massa.”

Arvoisa rouva puhemies! Nyt tätä asiaa viimein korjataan, kun Suomeen saadaan todellinen elinkautinen, koska tämän hallituksen esityksen toteuduttua kaikkein vaarallisimpien vankien kohdalla vankeutta voidaan jatkaa niin pitkään kuin heidän arvioidaan olevan edelleen vaarallisia. Samalla elinkautisvankien vapauttamismenettelyssä lisätään väkivaltariskiarvion painoarvoa. Tämä muutos auttaa juuri siihen, että vaaralliset rikolliset pysyvät telkien takana niin kauan kuin he ovat uhka yhteiskunnalle. Esimerkiksi Saksassa, Norjassa ja Tanskassa on jo käytössä vastaavan tyyppinen varmuusvankeus.

Arvoisa rouva puhemies! Varmuusvankeuden säätäminen on ollut perussuomalaisilla pitkäaikainen tavoite, ja on hienoa, että tämä nyt toteutuu tervejärkisen ja osaavan oikeusministerimme johdolla. Kiitos siitä, ministeri Meri, että toitte tämän esityksen eduskuntaan. Tämäkään ei ole itsestäänselvyys. Tästä asiasta on pitkään puhuttu, mutta eduskuntaan tällaista esitystä ei ole saatu. Nyt se täällä on, ja uskon, että lakivaliokunnassa käymme tämän yhtä huolellisesti ja perusteellisesti läpi kuin olemme käyneet muitakin esityksiä. Suomalaisten turvallisuus tulee taata, ja tämä esitys varmistaa sitä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ehditään vielä edustaja Rintamäki, ainakin. Katsotaan, mikä on tilanne.

16.40 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Käsitlemme hallituksen esitystä eduskunnalle varmuusvankeutta ja elinkautisvankien vapauttamismenettelyn muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi. Käytännössä esitys tarkoittaa sitä, että Suomessa todella mahdollistettaisiin oikea elinkautinen. Kaikkein vaarallisimpien vankien kohdalla vankeutta voitaisiin jatkossa jatkaa niin pitkään kuin heidän arvioidaan olevan vaarallisia. Samanlaisia käytäntöjä on olemassa myös ulkomailla, Pohjoismaistakin ainakin Norjassa ja Tanskassa.

Perussuomalaiset ovat pitkään ajaneet varmuusvankeuden saamista Suomen lakikirjaan, joten esitys on todella odotettu ja tervetullut. Kiitos jälleen oikeusministeri Leena Merelle tästä tärkeästä esityksestä. Yksi vuoden 2022 perussuomalaisten kriminaalipoliittisen ohjelman tavoitteista on pian maalissa.

Arvoisa puhemies! Tarkoituksena on, että yhdistelmärangaistukseen tuomittu voitaisiin määrätä varmuusvankeuteen, mikäli olisi edelleen olemassa vaara sille, että tuomittu syylistyisi uusiin vakaviin henkeä, terveyttä tai vapautta loukkaaviin rikoksiin. Meillä uutisoidaan jatkuvasti henkilöistä, jotka ovat riistäneet kanssaihmiseltä hengen, istuneet lyhyen tuomion ja päästyään vapaalle syyllistyneet taas uuteen henkirikokseen. Tähän on todellakin saatava muutos.

Esitys suojelee tältä osin mahdollisia rikoksen uhreja, ei rikoksen tekijää. Tätä ei voi tarpeeksi korostaa. Eikö ole päivänselvää, että yhteiskunnan on kannettava enemmän huolta uhrien oikeuksista? Minulle se on.

Suomalaiset ovat turvallisuutensa ansainneet. Törkeiden rikosten tehtailijat kuuluvat lukkojen taakse, eivät kaduille kansan keskuuteen. Tällaisiin ihmisiin, joista me nyt pu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2026 vp

humme, eivät sosiaalipolitiikka ja pehmeät keinot pure. Esimerkiksi sarjamurhaajat ovat poikkeuksetta psykopaatteja, joista ihmisen tappaminen ei välttämättä tunnu yhtään mitään. Pohjanmaalla puhutaan kolloista ja luonnevikaisista, ja sehän on usein parantumaton oireyhtymä, eikä sellainen henkilö useinkaan oikene terapoimalla vaan yksinkertaisesti pitämällä poissa silmistä.

Arvoisa puhemies! Joskus kuulee väitteitä, ettei rangaistusten pituuksilla tai kovuuksilla olisi vaikutusta rikollisuuden määrään. Tämä on aivan käsittämätön väite, jota kriminologinen tutkimus ei todellakaan yksiselitteisesti tue. Maalaisjärjellä ajateltuna löysät seuraamukset madaltavat kynnystä rikollisuuteen niiden kohdalla, jotka suunnittelevat laittomuuksia. Rangaistusten tarkoituksena on muodostaa rikoksia ennaltaehkäisevä pelote. Esimerkiksi jotkut vankilaan joutuneet saattavat tuomiota istuessaan päättää, etteivät halua sinne enää ikinä takaisin. Valitettavasti vain suomalaiset vankilaolosuhteet kaikkine palveluineen eivät aina toimi rangaistuksena, vaan meillä on rikoksen tekijöinä laitostunutta porukkaa, jotka juhlapyhien, kuten joulun, lähestyessä tekevät jonkun rikoksen päästäkseen katettuun pöytään ja lämpimiin olosuhteisiin.

On kuitenkin huomioitava, että varmuusvankeus ei koskaan ole opettamista yhteiskuntakelpoiseksi vaan että tiettyjä rikoksen tekijöitä ei koskaan päästetä enää kansan keskuuteen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt joudumme siirtymään toiseen asiaan, mutta haluaako ministeri käyttää vastauspuheenvuoron lyhyesti?

16.44 Oikeusministeri Leena Meri: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitän puheenvuorosta. Tosiaan on hyvä muistuttaa, että me korjataan lakiaukkoa, josta on ollut vuosia puhetta, kuten tuossa ainakin edustajat Aittakumpu ja Ronkainen ja Rintamäki toivat esille. Tästä on puhuttu vuosikausia, ja esimerkiksi juuri emeritaprofessori Utriainen on tuonut esille tämän lain aukon, joka jäi siitä, että meidän pakkolaitoslainsäädäntö kumottiin ja meille jäi sellainen tilanne, että mielenterveyspuolelta sanotaan, että eivät kuulu tänne, kun eivät ole mielisairaita, ja vankilasta sanotaan, että täällä ei voi pitää, kun pitää päästää välillä ulos. Tämähän on nyt ollut tämä ongelma.

Sitten on hyvä huomata vielä semmoinen asia, että tämä tulee ensi vuoden alusta voimaan, mikäli eduskunta tämän nyt sitten ripeästi käsittelee, ja tätä sovelletaan vasta sen jälkeen tehtyihin rikoksiin. Tietysti tässä on se ikävä puoli, että tässä menee jonkun aikaa, ennen kuin meidän vaarallisiin vankeihin tätä sovelletaan. Jos tämäkin olisi tehty vuosia sitten, niin kuin tämä olisi pitänyt tehdä, niin tämä olisi jo voimassa. Valitettavasti meillä on nyt sitten henkilöitä, joita tämä ei koske.

Sitten täällä tuotiin esille, esimerkiksi sosiaalidemokraattien edustaja Viitala, huolia siitä, miten tätä on arvioitu. Tässä on ollut todella huolellinen lainvalmistelu. Tässä on arvioitu ensin muistion kanssa, joka on lausutettu laajasti, erilaisia vaihtoehtoja, minkä jälkeen tässä on ollut laajapohjainen seurantaryhmä virkavalmistelussa. Muun muassa Oikeuskanslerinvirasto on tuonut lausunnossaan esille, että tässä on hyvin kattavasti arvioitu perus- ja ihmisoikeuksia ja ihmisoikeusvelvoitteita ja otettu sääntelyssä huomioon Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisut, ja ei sieltä ole löydettävissä mitään ehdotonta estettä tällaisen varmuusvankeuden rakentamiselle. Totta kai sen pitää olla tarkkarajainen ja täsmällinen, ja siellä on valitusoikeudet, tuomioistuin on mukana, siellä on oikeus avustajaan. Tämä on rakennettu kyllä siten, että tässä tulee oikeusturva huolehdittua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2026 vp

Mutta tässä on kuitenkin hyvä muistaa, että tässä on taustalla yksittäisten ihmisten ja kansalaisten suojeleminen tällaisilta yksittäisiltä vaarallisilta ihmisiltä, joista tässä oli hyviä esimerkkejä. Keto-Huovinen ja Rintamäki toitte, monissa puheenvuoroissa tuli esille juuri näitä esimerkkejä. On ehkä hyvä vielä todeta se, että esimerkiksi Oikeuskanslerinvirasto toteaa, että ihmisoikeustuomioistuimen tuore käytäntö näyttäisi nimenomaan vahvistavan ja korostavan sitä valtion huolellisuusvelvoitetta koko ajan enenevässä määrin, että meidän on suojeltava yksilöitä. Heillä on oikeus elämään ja turvalliseen yhteiskuntaan. Tämä painotus on aivan oikeanlainen.

Kiitos palautteista. Tässä on ollut merkittävä työ, iso työ, ja kiitän meidän virkakuntaa ja siellä olevia henkilöitä. Nimittäin tämä ei ollut ihan helppo harjoitus. Ei ollut oikein mitään pohjaa, mistä lähteä. Tämä piti rakentaa Suomen oikeusjärjestelmään aivan uutena. Me ei voitu kopioida Ruotsin mallia, mitä he suunnittelevat. Me ei voitu kopioida Norjan mallia, ei Tanskan eikä Saksan mallia, kun meillä on ihan omanlaisensa rangaistusjärjestelmä. Syksyllä 23 virkamiesvalmistelu alkoi, ja sitä on tehty koko ajan tosi uutterasti, ja kiitän meidän virkamiehiä hyvästä työstä.

Nyt minä luovutan tämän teille ja toivon, että jos jotain korjattavaa on, niin korjataan, mutta tämä on kuitenkin kriminaalipoliittinen ratkaisu, viemmekö me tämän läpi vai emmekö. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.48.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.30.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä asiakohtaa 8. Keskustelu jatkuu. — Edustaja Reijonen.

19.30 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Toisen hengen riistäminen on vakavin rikos, jonka ihminen voi tehdä. Sitä ei voi peruuttaa. Se aiheuttaa uhrin läheisille äärimmäistä tuskaa ja rikkoo yhteiskuntamme turvallisuudentunnetta. Osa rikollisista katu ja ymmärtää tekojensa vakavuuden, ja he eivät enää palaa rikoksen polulle. Samaa valitettavasti emme kuitenkaan voi sanoa kaikista, vaan rikoshistoriamme tuntee muutamia tapauksia, jotka äärimmäisyydessään koettelevat oikeusjärjestelmämme sietokykyä.

Kenties tunnetuimpana esimerkkinä voidaan käyttää niin sanottua sarjakuristajaa, jonka rikollinen ura on jatkunut aina nuoruudesta lähes tälle vuosikymmenelle asti. Vain vangittuna ollessaan hän on pysynyt poissa tekemästä rikoksia. Esimerkiksi vapauduttuaan vankilasta marraskuussa 2008 hän syyllistyi seuraavan vajaan vuoden aikana kolmesti tapon yritykseen. Hän oli tuolloin jo kolmelta ihmiseltä hengen riistänyt tuomittu rikollinen.

Norjassa rangaistuskäytäntö mahdollistaa maksimivankeusrangaistuksen jatkamisen viisi vuotta kerrallaan, jos arvioidaan, että vanki on edelleen vaaraksi yhteiskunnalle. Tämä käytäntö mahdollistaa esimerkiksi Oslossa ja Utøyan saarella tehtyihin henkirikoksiin syyllistyneen henkilön pysymisen telkien takana, jos hänen katsotaan vielä 21 vuoden

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2026 vp

maksimirangaistuksen jälkeenkin olevan vaarallinen. Suomessa tämänkaltaisen menettely ei tällä hetkellä ole vaarallisimpienkaan vankien kohdalla mahdollista, sillä käytössä oleva yhdistelmärangaistus ei mahdollista näiden vankien vapaudenmenetyksen jatkamista rangaistukseen sisältyvän vankeusajan päätyttyä, vaikka vangilla olisikin ilmeinen riski vapauduttuaan syyllistyä vakaviin rikoksiin.

Vaikka meillä kaikilla on oikeus vapauteen, on se rikoksiin syyllistyttyä ansaittua myös menettää. Jos toistuvasti osoittaa kykenemättömyytensä noudattaa yhteiskunnan sääntöjä, on se ansaittua menettää vielä pitemmäksi aikaa. Äärimmäisessä tilanteessa on ansaittua pysyä telkien takana niin kauan kuin on muiden yhteiskuntamme jäsenten hengen ja turvallisuuden vuoksi välttämätöntä. Tämän varmuusvankeutta koskevan lakimuutoksen tavoitteena on varmistaa, että kaikkein vaarallisimmat väkivaltarikolliset pysyvät vangittuina niin kauan, kunnes heidän ei enää katsota olevan yhteiskunnalle vaarallisia. Tällaisia päätöksiä ei koskaan tehdä kevyesti, vaan ne perustetaan tarkkaan harkintaan.

Kiitänkin erinomaisesta lainvalmistelusta. Tämä lakimuutos on odotettu sekä erittäin tarpeenmukainen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

19.34 Juho Eerola ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ja kiitos myöskin oikeusministeri Meri, joka aiemmin tänään esittelitte tämän hallituksen esityksen meille tässä salissa. Tämä on sarja niitä hyviä esityksiä, joita on oikeusministeriöstä tällä kaudella tullut pitkin kautta oikein sarjatulella.

Tämän esityksen yksityiskohdathan tulivat hyvin pitkälti esitellyiksi ministerin esittelypuheenvuorossa. Kun niitä on täällä lukuisa joukko edustajia kerrannut tämän päivän aikana, niin en lähde niitä itse enää toistamaan, vaan pidän lähinnä tällaisen moraalisaarnan tyyppisen puheen.

Omasta mielestäni tässä on ennen kaikkea kyse arvovalinnasta. Se tärkein kysymys kuuluu, kumman oikeus painaa enemmän: sen, joka on toistuvasti osoittanut piittaamattomuutta lähimmäistensä hengestä ja terveydestä, vaiko niiden tavallisten ihmisten, jotka haluavat elää turvallisessa yhteiskunnassa? Itselleni vastaus on täysin selvä: uhrin oikeus elämään ja turvallisuuteen menee rikollisen kalenterivapauden edelle.

Suomessa on jo pitkään ollut järjestelmä, jossa kaikkein vaarallisimmatkin voivat vapautua tietyn ajan kuluttua yhdistelmärangaistuksen jälkeen, vaikka asiantuntija-arviot pitäisivätkin heitä edelleen ilmeisen vaarallisina. Tämä on ollut aukko tässä meidän järjestelmässämme. Pieni joukko rikoksentekejiä ei ole kertamurhaajia tai hetken hairahtujia vaan toistuvasti ja vakavasti väkivaltaisia, ja heidän takiaan meitä muita tulee suojella.

Tässä uudistuksessa, mikä nyt sitten ensi vuoden alusta tulee, keskeistä on se, että vankeutta voidaan jatkaa vain, jos vaara on ilmeinen ja arvioitu, eli ei siis mitenkään mielivaltaisesti eikä myöskään automaattisesti, vaan harkinnan ja asiantuntija-arvioiden perusteella. Se kaikille kriitikoille nyt todettakoon, että mistään mielivallasta ei ole kyse. Tilanne arvioidaan säännöllisesti. Kyse ei ole toivon poistamisesta vaan siitä, että turvallisuus asetetaan etusijalle silloin, kun riski on todellinen, niin kuin esimerkiksi edellisessä puheenvuorossa edustaja Reijosen kuvaamassa sarjakuristajan tapauksessa.

Usein sanotaan, että rangaistusten koventaminen ei vähennä rikollisuutta. On maita, joissa on kovat tuomiot, mutta silti on paljon rikollisuutta. No, nämähän eivät välttämättä ole korrelaatioissa keskenään, vaan näissä maissa, vaikka niissä ei olisi minkäänäköisiä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2026 vp

tuomioita, saattaa olla muita tekijöitä, jotka aiheuttavat sitten vakavaa rikollisuutta muista syistä. Mutta tosiaan tämän väitteen kuulee usein täällä Suomessa ja tässä salissakin sanotaan, ettei pidä koventaa rangaistuksia, koska sillä ei poisteta rikollisuutta. Mutta näitten kaikkein vaarallisimpien henkilöitten kohdalla kyse on myöskin ja ennen kaikkea siitä yhdestä yksinkertaisesta asiasta, että jos tämä henkilö on siellä kaltereiden takana, niin hän ei voi samaan aikaan vahingoittaa muita ihmisiä kaltereiden tällä puolen. Eli vaikka mikään kokonaisrikollisuus ei sinänsä vähenisikään, niin tämän yksittäisen sarjakuristajan kohdalla rikollisuus vähenee sinä aikana, kun hän on kiven sisässä. Eli meidän tehtävämme ei ole ottaa riskejä muitten ihmisten hengellä, vaan meidän tehtävämme on pikemminkin suojella.

Perussuomalaiset ovat ajaneet tätä uudistusta pitkään, niin kuin esimerkiksi tuolla kävelevä edustaja Kilpikin jo viime kaudella. Tänään otetaan askel lähemmäs järjestelmää, ihan kuten edustaja Kilpi ottaa askeleita lähemmäs kohti puhujakoroketta, koska kohta on hänen vuoronsa astua estradille. Mutta nyt siis otetaan askeleita kohti järjestelmää, jossa nämä kaikkein vaarallisimmatkaan henkilöt eivät pääse vapaiksi vain siksi, että aika on kulunut, vaan vasta silloin, kun he eivät enää ole vaarallisia. Ainoa negatiivinen seikka tässä on ehkä se, että tämä laki tulee voimaan vasta ensi vuonna eikä siis ehdi koskettaa näitä tämän päivän sarjakuristajia. — Kiitokset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kilpi.

19.39 Marko Kilpi kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä päivä nyt on aika erikoinenkin, kun tässä tämän päivän aikana on ollut jo kaksi asiakohtaa, missä nyt käsitellään sellaisia asioita, joita on tullut edistettyä jo pitemmänkin aikaa, jo viime kaudellakin. Ensimmäinen oli tuo erityisen vakavan väkivaltamateriaalin hallussapito ja sitten lapsen seksuaalista kuvamateriaalia koskettava rangaistusmuoto, tai sanotaanko, törkeä tekemuoto, joka oli tänään toisessa käsittelyssä. Tästä tehtiin jo viime kaudella edustaja Pihla Keto-Huovisen kanssa lakialoite, joka sai yli sata allekirjoitusta. Se ei silloin edennyt, mutta nyt etenee. Ja nyt meillä sitten on käsittelyssä varmuusvankeus, ja tästäkin tuli tehtyä myöskin edustaja Pihla Keto-Huovisen kanssa lakialoite viime kaudella, vuonna 22. Nyt tämä sitten lähtee valiokuntiin työstettäväksi — erinomaisen hyvä asia.

Tätä on odotettu, niin kuin tässä on todettukin, ja tällä on valtavia merkityksiä. Mikäli nyt joku tätä asiaa jollakin tavalla empii ja aprikoi, että mahtakohan tässä olla nyt tapahtumassa jotain sellaista, mikä ei olisi hyväksi, niin kannattaa lukea oikeustoimittaja Rebekka Härkösen kirja *Valmis tappamaan* — tietokirja, joka kertoo suomalaisista vakavista henkirikoksista ja niiden tekijöistä. Siinä kirjassa käy hyvinkin esille se, että meillä on tässä yhteiskunnassa sellaisia ihmisiä, jotka toimivat varsin impulsiivisesti, väkivaltaisesti ja hyvin raa'alla tavalla, ja he eivät itsekään pysty sitä käyttäytymistään kontrolloimaan. Tällaisia ihmisiä on noin parisenkymmentä kaiken kaikkiaan. Norjassa, jossa tämä lainsäädäntö on jo käytössä, viimeisimmät tiedot, mitä tiedän, ovat, että on noin 15 sellaista ihmistä, joita tämä koskettaa, ja Suomessa noin 20. Esimerkiksi oikeuspsykiatrian professori Hannu Lauerma on todennut, että näitä on noin parikymmentä ja he ovat sellaisia, että heitä ei yksinkertaisesti voi päästää vapauteen.

Suomessa rikosoikeus on sellaista, että meillä on todellakin elinkautinen vankeusrangaistus. Esimerkiksi rikos- ja prosessioikeuden emeritusprofessori Matti Tolvanen on aikoinaan itse asiassa selvittänytkin sitä, minkä takia elinkautisvankeudesta pitää aina va-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 16/2026 vp

pautua, pitää vapauttaa. Sille itse asiassa ei löydy pitävää selitystä. Eli käytännössä voitaisiin myöskin elinkautisvankeudessa pitää samalla tavalla kuin nyt varmuusvankeudella tehdään, mutta meillä on muotoutunut semmoinen käytäntö, että tietyn ajan jälkeen nämä ihmiset sitten vapautetaan, ja on vain ihan yksittäisiä tapauksia, joissa vankeusrangaistus on kestänyt yli 20 vuotta. No, 22 vuotta taitaa tällä hetkellä olla se ennätystuomio, mitä on istuttu elinkautista tässä maassa, ja tämä henkilö, joka tämän tuomion on nyt sovittanut, vapautui viime joulukuussa. Hän on myöskin niitä harvoja, taitaa olla jopa ainoa ihminen, joka on kaksi kertaa tuomittu elinkautiseen. Hän itse on todennut, että hän ei tiedä, mitä tapahtuu, kun hän vapaudessa on ja hänellä ei ole kontrollia.

Tämä kertoo kyllä siitä, että varmuusvankeustuomiolle todellakin on tarvetta ja on ihmisiä, joita yksinkertaisesti ei voida vapauteen laskea, ei tavallisten ihmisten joukkoon. Nyt esimerkiksi tämänkin tapauksen kohdalla, ikävä kyllä, kello käy, ja voi olla, että joku menettää taas henkensä. Edellinen henkirikos, minkä takia tämä henkilö toiseen elinkautiseen tuomioon tuomittiin, tapahtui itse asiassa minun kotikaupungissani Kuopiossa. Siinäkin mielessä tämä on aika tuttu tarina minulle noin niin kuin poliisitaustaisena kansanedustajana. Muistan kyllä tapauksen, ja tunsin jopa uhrinkin.

Esimerkiksi Norjassa, kun tämä lainsäädäntö on käytössä, Breivik pysyy vankeudessa koko lopun ikänsä. Kun olimme esimerkiksi viime kaudella lakivaliokunnan kanssa vieraillemassa juurikin Norjassa ja siellä tutustuimme vankeudenhoitoon, niin he olivat kovin tyytyväisiä, että tämmöinen lainsäädäntö on siellä käytössä. Kun on tässäkin käsittelyssä nyt tullut esille se, että pitäisi vankeustuomioiden ja -rangaistusten olla hoidollisiakin toimenpiteitä sillä tavalla, että niillä pyrittäisiin vähentämään rikollisuutta ja vähentämään siitä, että vankeuteen ihmisiä tuomittaisiin, niin tässähän ei todellakaan ole siitä kysymys, niin kuin edustaja Eerolakin tuossa äsken otti jo esille, vaan kysymys on todellakin siitä, että näiden ihmisten ajatusmaailma toimii sillä tavalla, että he ovat vaaraksi toisille ihmisille heidän henkensä ja terveytensä näkökulmasta.

Eli tämä lainsäädäntö tulee vaikuttamaan loppujen lopuksi aika pieneen ihmisjoukkoon, niihin parikymmeneen ihmiseen, mikä tässä maassa olisi, mutta taas jos ajatellaan rikosoikeudellisesta näkökulmasta, niin tällaisen lainsäädännön ja muutoksen merkitys on todella suuri. Se on järisyttävä. Siinäkin mielessä tämä on erinomaisen hieno esimerkki siitä, millaisia muutoksia ja kehitystoimenpiteitä tämä hallitus tekee nyt tällä kaudella. Myöskin se edellinen lakialoite, mikä nyt oli tänään käsittelyssä, on osoitus siitä. Tämä on erittäin tarpeellinen ja toivottu muutos. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Antikainen poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.